ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України
«Про внесення змін до Податкового кодексу України
у зв'язку з прийняттям Закону України
«Про адміністративну процедуру»

1. Мета

Метою проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (далі – проєкт Закону) є узгодження Податкового кодексу України (далі – Кодекс) та Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» із Законом України «Про адміністративну процедуру» (далі – ЗАП).

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Вимогою інтеграційних прагнень України в європейський правовий простір є докорінне реформування правової системи та наближення її до європейських стандартів, що є ключовим чинником гармонізації національного законодавства та законодавства Європейського Союзу (далі – ЄС). Адаптація національного законодавства до системи права ЄС – це початок тривалого процесу наближення національної системи права до законодавства ЄС.

Першим етапом цього процесу було прийняття ЗАП, який неодноразово був предметом правової експертизи фахівців Програми SIGMA та (за наданими висновками) відповідає європейським стандартам (наприклад, вимогам Європейської Конвенції про права людини, Рекомендації Ради Європи CM/Rec 2007(7) про належне управління, Хартії фундаментальних прав Європейського Союзу).

Другий етап розпочався із упорядкування законодавства України відповідно до ЗАП.

Зокрема, проєкт Закону розроблено на виконання підпункту 1.3 пункту 1 плану організації підготовки проектів актів та виконання інших завдань, необхідних для забезпечення реалізації ЗАП (доручення Прем'єр-міністра України Дениса Шмигаля від 23 червня 2022 року № 14838/1/1-22). Згідно з підпунктом 1 пункту 8 розділу IX «Прикінцеві та перехідні положення» ЗАП на Кабінет Міністрів України покладено завдання протягом 12 місяців з дня опублікування Закону подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів України у відповідність до Закону.

Крім того, проєкт Закону розроблено на виконання пункту 5 підрозділу «Структурні реформи та ефективне врядування» розділу «Умови політики» додатка І до Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором, підписаного 16 січня 2023 року із узгодженими сторонами умовами щодо отримання Україною макрофінансової допомоги в сумі 18 млрд євро (щодо приведення законодавства у відповідність до вимог ЗАП у 3 кварталі 2023 року), та згідно зі статтею 2 розділу І «Загальні принципи» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД
Сертифікат 3FAA9288358EC0030400000065FC2E00F2CFE700
Підписувач Марченко Сергій Михайлович
Дійсний з 29.08.2025 15:00:00 по 29.08.2027 15:00:00
Міністерство фінансів України
11120-03-3/28996 від 09.10.2025

Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), із повагою до демократичних принципів, принципу верховенства права та доброго врядування (стаття 4 розділу II Угоди про асоціацію).

У зв'язку з ухваленим рішенням лідерів 27 країн − членів ЄС про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС від 23 червня 2022 року Україні поставлено завдання пройти Опитувальник Європейського Союзу для набуття Україною статусу кандидата в Європейському Союзі (далі – Опитувальник).

Одним із індикаторів Опитувальника є зобов'язання України описати законодавчу базу адміністративних процедур та механізми їхнього регулювання.

Також поставлено завдання щодо забезпечення упорядкування актів законодавства відповідно до ЗАП з метою усунення колізій під час реалізації певних видів адміністративних відносин, встановлених у пункті 259 Плану законопроектних робіт Верховної Ради України на 2023 рік, у пункті 349 плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 року № 221-р, у пункті 2 плану заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року № 831-р «Деякі питання реформування державного управління України», та в підпункті 2.4.4.7.3 пункту 2 «Запобігання корупції у пріоритетних сферах» заходів з виконання Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки (додаток 2 до Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки, затвердженої постановою Уряду України від 04 березня 2023 року).

Слід зазначити, що прийняття акта забезпечить імплементацію ЗАП шляхом узгодження законодавчих актів, які регулюють адміністративні правовідносини в податковій сфері, із вимогами Закону, що усуне колізії між нормами ЗАП і спеціальними законодавчими актами, а також наблизить законодавство України до стандартів країн ЄС, де діють уніфіковані правила адміністративних процедур.

Запропонованими змінами проєкту Закону мінімізовано дублювання норм і спеціальних процедур (винятків), максимально уніфіковано адміністративні процедури, щоб громадяни та бізнес мали переважно однаковий алгоритм відносин з державою, що також сприятиме наближенню законодавства України до європейських стандартів, оскільки для європейської спільноти право на належне адміністрування є одним із найбільш значимих, а принцип права на належне управління (право бути вислуханим, обґрунтування адміністративних рішень, ефективний засіб правового захисту тощо) є фундаментальним правом громадян ЄС.

Під час опрацювання проєкту Закону враховано думку міжнародних експертів Програми SIGMA, викладену в їхніх висновках і рекомендаціях. Зокрема, у висновку щодо застосування Закону України «Про адміністративну процедуру» до податкових проваджень в Україні (квітень 2023 року) експерти

Програми SIGMA зазначили, якщо одна країна адаптує свої адміністративні процедури до правил ЄС, як і юриспруденцію щодо права на якісне управління (що є обов'язковим, коли національне державне управління застосовує законодавство ЄС), то наявність Закону України «Про адміністративну процедуру» сприяє цьому.

Крім того, коли національні органи державного управління держав-членів застосовують право ЄС, вони зобов'язані застосовувати Хартію фундаментальних прав Європейського Союзу, якою визначено, зокрема, право на якісне управління (стаття 41). Тобто національні органи державного управління під час розгляду адміністративних справ на основі застосування права ЄС мають застосовувати права та принципи якісного управління, зазначені у статті 41, інших процедурних нормах ЄС, розроблених відповідно до судової практики ЄС.

Отже, схвалення Урядом України законопроєкту та прийняття Верховною Радою України відповідного законодавчого акта дасть змогу виконати встановлені ЗАП завдання щодо імплементації цього Закону та упорядкування спеціальних законів, які регулюють адміністративні процедури, відповідно до єдиних базових принципів, а також забезпечить якісно новий рівень законодавчої регламентації процедур зовнішньо-управлінської діяльності податкових органів, спрямованих на захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у відносинах з державою.

3. Основні положення проєкту акта

З метою узгодження законодавчих актів України з положеннями ЗАП у проєкті Закону запропоновано:

встановити необхідність врахування загальних положень ЗАП під час прийняття, набрання чинності, припинення дії, оскарження адміністративних актів у податковій сфері;

змінити термінологію щодо припинення дії адміністративних актів у податковій сфері: терміни «анулювання», «відкликання», «скасування» узгодити із термінологією ЗАП;

впровадити процедури адміністративного оскарження дій та бездіяльності контролюючого органу в податковій сфері;

змінити процедуру оскарження рішень контролюючих органів у податковій сфері для узгодження з вимогами ЗАП;

встановити необхідність врахування принципів ЗАП під час прийняття, набрання чинності, припинення дії, оскарження адміністративних актів у сфері адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

визначити порядок адміністративного оскарження рішень, дій та бездіяльності у сфері адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

У проєкті Закону термінологію Кодексу упорядковано відповідно

до термінології у сфері електронних комунікацій Закону України «Про електронні комунікації».

4. Правові аспекти

Конституція України, ЗАП, стаття 2 розділу ІІ «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Меморандум про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором, доручення Прем'єр-міністра України від 23 червня 2022 року № 14838/1/1-22, від 05 грудня 2022 року № 14838/5/1-22, Кодекс, Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», Закону України «Про електронні комунікації».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація акта не потребуватиме додаткових фінансових витрат з державного та місцевих бюджетів, додаткової штатної чисельностій та обсягу видатків. Норми акта буде реалізовано в межах граничної чисельності державних службовців та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, та його територіальних органів, а також граничного обсягу коштів, передбачених на утримання таких органів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Реалізація норм акта не матиме впливу на ключові інтереси заінтересованих сторін внаслідок його прийняття.

Проєкт акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної.

7. Оцінка відповідності

Проєкт Закону стосується пріоритетних зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, у тому числі міжнародно-правових (стаття 2 розділу ІІ «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Меморандум про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором).

Проєкт Закону за предметом правового регулювання не стосується Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та протоколів до неї.

Проєкт Закону не впливає на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Проєкт Закону не потребує проведення гендерно-правової експертизи.

У проєкті Закону немає правил і процедур, що можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних із корупцією.

У проєкті Закону немає положень, що містять ознаки дискримінації.

Проєкт Закону містить регуляторні положення, однак з урахуванням частини другої статті 3 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» – дія цього Закону не поширюється на прийняття акта.

8. Прогноз результатів

Прийняття акта дасть змогу усунути термінологічні та змістові колізії, упорядкувати Кодекс та інше законодавство, контроль за дотримання якого покладено на податкові органи, відповідно до ЗАП.

Реалізація акта матиме вплив на інтереси держави, суб'єктів господарювання, у тому числі суб'єктів малого підприємництва.

Реалізація акта не матиме впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Фізичні особи та юридичні особи (суб'єкти господарювання)	Позитивний	Реалізація акта суттєво спростить провадження господарської діяльності, зробить правила її здійснення більш чіткими та прозорими
Державні органи та органи місцевого самоврядування	Позитивний	Реалізація акта дасть змогу усунути колізії, недосконалості норм і покращить адміністративну процедуру загалом

Міністр фінансів України **Сергій МАРЧЕНКО**